

Yhteiset uhat yhdistävät Itämerellä

Marjo Näkki
Ylen Itämeri-kirjeenvaihtaja

Itämerellä aistii jännittyneisyyden. Maailmanpolitiikka on taas siirtynyt suurvaltojen tasolle ja niiden johdossa ovat ihmiset, joiden herkkähipiäisyyden takia turvallisuustilanne voi muuttua nopeastikin.

Alkuvuosi 2017 on ollut monella tapaa virstapylväs. Kymmenen vuotta tuli kuluneeksi Münchenin turvallisuuskonferenssista, jossa Venäjän presidentti Vladimir Putin piti kuuluisan puheensa. Siinä hän kyseenalaisti kylmän sodan jälkeisen maailmanjärjestyksen - erityisesti Yhdysvaltain johtoroolin. Puhe otettiin varoituksena Baltiassa ja Itä-Euroopassa.

Tätä kirjoittaessa Krimillä järjestettiin juhlaparaati muistamaan kolmen vuoden takaista kansanäänestystä. Siinä krimiläiset ilmoittivat haluavansa tulla liitetyksi Venäjään. Kansainvälinen yhteisö tuomitsi vaalin laittomana.

Siitä huolimatta niemimaalla liehuvat nyt Venäjän liput. Krimin valloitus muutti täysin sen maailman, jossa vielä jokin aika sitten elimme. Jännittyneisyys lisääntyi myös Itämerellä ja Baltian maissa huolestuneet ihmiset kysyvät, koska sota alkaa.

Heti Krimin valtauksen jälkeen Yhdysvallat lähetti komppanian kokoiset joukot Baltian maihin ja Puolaan. Viime kesänä Nato päätti huippukokouksessaan Varsovassa, että se lähettää pataljoonan kokoiset kansainväliset joukot Baltiaan ja Puolaan tämän kevään ja kesän aikana. Liettuassa kansainvälisistä joukoista vastaa Saksa, Latviassa Kanada, Virossa Britannia ja Puolassa Yhdysvallat. Ensimmäiset sotilaat ovat jo saapuneet.

Nato vastasi Baltian maiden kokemaan aitoon huoleen. Lupauksia viidennen artiklan toimeenpanosta ei vielä ollut. Viides artikla tarkoittaa sitä, että hyökkäys yhtä Naton jäsenmaata kohtaa on hyökkäys koko sotilasliittoon vastaan. Nyt Baltiaan ja Puolaan saapuvia joukkoja on määritelty ansalanganaksi, jonka ylityksestä viides artikla aktivoituisi.

Mielialat Baltiassa ovat yhä jännittyneet, mutta eivät enää hermostuneet.

Venäjä voi estää ja eristää

Itämerellä aivan Liettuan ja Puolan naapurissa sijaitsee Venäjän erillissaareke Kaliningrad, joka on samalla militarisoiduin alue Itämerellä. Sinne Venäjä on tuonut muun muassa S-400-ohjuksia sekä Iskandereja, jotka voidaan varustaa ydinkärjillä. Aseilla Venäjä kykenee eristämään koko Itämeren alueen, estämään kaiken liikennöinnin sekä uhkaamaan alueen maiden pääkaupunkeja. Tällaisia strategisia asemia Venäjällä on myös Jäämerellä, Krimillä ja Syyriassa.

Venäjän seuraava voimannäytös on suursotaharjoitus Zapad ("Länsi") syksyllä. Siinä Venäjä siirtelee kymmenientuhansien joukkoja läntisellä sotilasalueellaan, eli lähellä Euroopan rajaa. Harjoitukseen osallistuu myös Valko-Venäjä, josta on viime aikoina kuulunut opposition ääniä. Ne on tavattu vaientaa nopeasti. Zapad voisi olla tekosyy jättää venäläissotilaita alueelle - aivan Baltian naapuriin.

Varsinaista sotilaallista konfliktia Venäjä tuskin haluaa, mutta sen mielestä vain voimaa näyttämällä voi tavoitella uskottavuutta kansainvälisillä areenoilla.

Lisää rahaa puolustukseen

Alkuvuodesta Yhdysvallat sai uuden presidentin. Jo vaalikampanjansa aikana Donald Trump herätti huomiota sanomalla, että Nato ei välttämättä suojelisi maita, jotka eivät täytä veloitteitaan. Hän rohkaisi omalla värikkäällä tavallaan eurooppalaisia valtioita satsaamaan omaan puolustukseensa. Viesti ei sinänsä ollut uusi. Myös Barack Obama nosti aiheen esille oman presidenttiytensä aikana. Yhdysvallat ei voisi säännätä apuun, jos liittolaiset itse eivät huolehtisi omasta vastuustaan.

Viro oli pitänyt puolustuskulunsa Naton suosittamalla kahden prosentin tasolla kansantuotteestaan myös lamavuodet, mutta Liettua ja Latvia olivat ajaneet puolustuksensa minimiin. Krimin valtauksen jälkeen nekin alkoivat tehdä korjausliikkeitä yli kaksinkertaistamalla puolustuskulunsa ensi vuoteen mennessä. Lisäksi Liettua palautti osittaisen asevelvollisuusarmeija. Viro ei ollut koskaan siitä luopunutkaan. Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen jäsenmäärät kasvoivat kaikissa kolmessa maassa. Samankaltaista korjausliikettä alkoi tehdä myös Ruotsi, joka oli perinteisesti satsannut kansainvälisiin operaatioihin oman kansallisen puolustuksensa kustannuksella.

Suurvaltopolitiikka palasi

Maailma on heittänyt taas pienen voltin. Asioista päätetään jälleen suurvaltojen välillä, mikä ei ole koskaan hyvä uutinen pienille maille, olivat ne sitten Suomi tai Baltian maat.

Suurvaltoja johtavat värikkäät persoonat, joiden henkilökohtaiset reaktiot voivat johtaa yllättäviinkin seurauksiin ja myös turvallisuustilanteen nopeaan heikentymiseen. On väläytelty, että Yhdysvallat saattaa haastaa Kiinaa jopa sotilaallisesti. Myös Itämerellä voi tapahtua provokaatioita tai vahinkoja.

Tähän saakka olemme tottuneet näkemään ennustamattomuutta idästä, mutta nyt sitä tulee yhä enemmän myös lännestä. Toisaalta yhteiset uhat yhdistävät, joten tällä hetkellä Itämerellä ja muualla Euroopassa vallitsee harvinainen yhteisymmärrys yhteisen puolustuksen kehittämisestä. Se tuo vakautta koko alueelle. Uhkaa eivät koe enää vain pienet Baltian maat.

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).